

Rozvoj kompetencií mladých lídrov a líderiek v oblasti práv dieťaťa

Prieskum rovesníckeho vzdelávania



2016

Copyright © 2016 Slovenský výbor pre UNICEF

© 2016

Všetky práva vyhradené.

Táto publikácia môže byť šírená ako celok alebo po častiach pod podmienkou uvedenia zdroja. Budeme radi, keď nás o týchto skutočnostiach budete informovať.

Vydal:

Slovenský výbor pre UNICEF, Michalská 7, 810 00 Bratislava

e-mail: info@unicef.sk

www.unicef.sk

Bratislava, 2016



MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Realizované s finančnou podporou Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR v rámci dotačného programu Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd. Za obsah tohto dokumentu je výlučne zodpovedný Slovenský výbor pre UNICEF.

Obsah

PodĎakovanie	1
Úvod.....	2
Teoretický základ témy	4
Teoretický základ témy	5
Čo je rovesnícke vzdelávanie	5
Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu.....	8
Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu.....	9
Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu (papierové dotazníky)	9
Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu (elektronické dotazníky)	11
Prieskum na slovenských školách.....	11
ZÁVER	22
POUŽITÉ ZDROJE	24

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcela poďakovať všetkým Junior Ambasádorom, ktorí sa aktívne podieľali nielen na tomto prieskume, ale predovšetkým na rovesníckom vzdelávaní. Som vďačná za každého mladého človeka, ktorý sa rozhodol pre nie vždy najľahšiu úlohu mládežníckeho lektora. Ste vzorom pre mnohé deti na Slovensku.

Taktiež ďakujem za spoluprácu nielen školám, ktoré sa zapojili do programu Škola priateľská k deťom a pracujú na uplatňovaní všetkých práv dieťaťa pod hlavičkou UNICEF – ďakujem aj všetkým školám na Slovensku, ktoré sa s vervou pustili do podpory detskej participácia a rovesníckeho vzdelávania. Verím, že týchto škôl bude stále viac.

Veľká vďaka patrí aj mojim kolegom za trefné poznámky a pripomienky k téme rovesníckeho vzdelávania.

Erika Szabóová

Úvod

Pri pojme vyučovanie si zrejme väčšina ľudí predstaví školu, lavice, pani učiteľku alebo pána učiteľa stojaceho pred tabuľou.

No vzdelávací proces súčasnosti sa veľmi rýchlo mení. V mnohých školách sa už popri frontálnej výuke jednotlivých predmetov učiteľom začínajú stále viac uplatňovať ďalšie prístupy ako napríklad projektové vzdelávanie, blokové vzdelávanie alebo rovesnícke vzdelávanie. Aj tieto odlišné prístupy majú potenciál zefektívniť vzdelávanie, priniesť niečo nové, niečo, čo deti povzbudí k aktívnejšej účasti na získavaní vedomostí. Zároveň im takéto “nové” formy vzdelávania môžu priniesť ešte väčšiu radosť so získavania a uplatňovania vedomostí.

Z hľadiska rovesníckeho vzdelávania považujeme za veľmi dôležité, že kladie dôraz na vzťahy a vzájomnú spoluprácu, prostredníctvom ktorej sa mladí ľudia učia, získavajú nové kompetencie. Celkovo môžeme povedať, že koncept rovesníckeho vzdelávania je zaujímavý hlavne tým, že na rozdiel od individuálneho vzdelávania podporuje spoluprácu účastníkov vzdelávania pri riešení zložitejších úloh.

Slovenský výbor pre UNICEF sa už dlhodobo zaoberá tak všeobecne problematikou detskej participácie, ako aj rovesníckym vzdelávaním. Tento typ vzdelávania má už v rámci národného výboru dlhoročnú tradíciu vďaka programu Škola priateľská k deťom. Súčasťou tohto programu sú aj interaktívne workshopy, ktoré na materských, základných, stredných a špeciálnych školách po celom Slovensku realizujú vyškolení Junior Ambasádori.

Rok 2016 sa niesol aj v duchu akéhosi vnútorného auditu alebo prieskumu týchto aktivít. Výsledky uskutočneného prieskumu budú slúžiť nielen samotnému SV pre UNICEF ako prehľad pozitív a negatív dobrovoľníkmi realizovaných aktivít a pre nastavenie

štandardov práce dobrovoľníkov. Veríme, že si ho so záujmom prečíta čo najviac zástupcov škôl a jeho výsledky ich ešte viac povzbudia pri realizácii tohto vzdelávania alebo – ak ešte rovesnícke vzdelávanie v ich škole nie je bežné – naberú odvalu a pomôžu deťom chopiť sa iniciatívy a budú spoločne s učiteľmi aktívne spolupracovať na svojom vzdelávaní.

SV pre UNICEF, 2016

Teoretický základ témy

Teoretický základ témy

Čo je rovesnícke vzdelávanie

Rovesnícke vzdelávanie výrazne rozvíja kompetencie mladých ľudí. Dobrovoľníci musia riešiť problémy priamo na mieste, musia vedieť využiť vedomosti a prostriedky, ktoré majú k dispozícii. Mnohokrát musia riešiť konflikty. Musia byť schopní efektívne pracovať samostatne, keď sa pripravujú na interaktívny workshop, no aj v tíme. Musia sa naučiť viesť skupiny, zrozumiteľne a dostatočne pútavo vysvetľovať.

Rovesnícke vzdelávanie sa prvýkrát objavilo v Amerike. Pôvodne sa využívalo na vzdelávanie neformálnych vodcov družstiev, ktoré bolo potrebné zdisciplinovať. V 80. rokoch, kedy začali byť vypuklejšie problémy mládeže s drogami, sa tento program opäť začal využívať a bol modifikovaný ako preventívny program.

Program dostal názov podľa anglického slova “peer” – rovesník, čiže človek, ktorý je nám blízky vekom, sociálnym postavením, zamestnaním, záujmami, životnou orientáciou a ktorý má preto schopnosť ovplyvňovať nás v našich názoroch a postojoch. Zvlášť významný je vplyv rovesníkov počas obdobia dospievania. Z tohto faktu vychádza aj rovesnícke vzdelávanie.

Vo všeobecnosti teda môžeme povedať, že rovesnícke vzdelávanie alebo rovesnícke programy slúžia na pozitívne ovplyvňovanie názorov a postojev mladých ľudí mladými ľuďmi bez prítomnosti dospelých.

Aj rovesnícke vzdelávanie má plusy a mínusy:

Podľa Gajdošovej (2013) sú plusy nasledovné:

- zlepšenie všetkých zúčastnených: zo skúseností z Fínska vyplýva, že keď sú v skupine lepší aj slabší žiaci, lepší sa učia tým, že slabším vysvetľujú, ukazujú a slabší sa učia tým, že spolupracujú, kladú otázky a pod. Jednotlivé skupiny žiakov sa navzájom ovplyvňujú a v konečnom dôsledku dôjde k všeobecnému zlepšovaniu skupiny.
- každý má možnosť niečím prispieť: každý žiak môže prispieť k riešeniu úlohy tým, v čom je dobrý.
- možnosť otestovať si, ako sa presadiť: každý žiak má priestor, aby sa vyjadril v malej skupine a mal možnosť nábrať odvalu presadiť sa aj v triede vo väčšom kolektíve.
- zlepšenie po vedomostnej stránke: rovesníci si dokážu vysvetliť problematické veci vlastným jazykom.
- podpora rôznorodosti štýlov učenia: tento typ vzdelávania rešpektuje odlišnosti žiakov v triede, akceptuje rôzne učebné štýly žiakov.
- učenie podľa vlastných potrieb: žiaci sa môžu venovať problému sami, v pokojnej atmosfére, podľa svojich potrieb a časových i priestorových možností.

Nevýhody rovesníckeho vzdelávania definuje Gajdošová (2013) takto:

- čierni pasažieri: v skupine sa vždy môže nájsť niekto, kto zneužije prácu druhých.
- príliš aktívni lídri: v skupine sa môže nájsť niekto, kto

prevezme úlohu lídra a z pozície moci poruší princípy rovesníckeho učenia sa.

- náročná príprava: takýto spôsob učenia sa potrebuje intenzívnu prípravu a je časovo náročnejší.

Celkovým cieľom rovesníckeho vzdelávania je zlepšovanie zručností alebo postojov mladých ľudí, ktorí si môžu aktívne otestovať dynamiku tímovej práce, rozvíjať svoje schopnosti pracovať v tíme, rozvíjať svoje schopnosti a zručnosti a využívať ich na preberanie poznatkov. Úspech tejto metódy závisí nielen od skúseností mladého lektora s mládežou, jeho vedomostí a skúseností s využitím metód, použitých pri organizovaní práce žiakov. Významným faktorom je aj to, akých ľudí, deti má vzdelávať.

Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu

Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu

Dotazníkový prieskum sa realizoval formou papierových dotazníkov i formou elektronických dotazníkov.

Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu (papierové dotazníky)

Tento prieskum realizovalo 10 Junior Ambasádorov SV pre UNICEF v období od marca 2016 do novembra 2016. Do prieskumu sa zapojilo 40 základných a stredných škôl po celom Slovensku. Dotazníky vyplňali účastníci a účastníčky interaktívnych workshopov po ich skončení. Za sledované obdobie sa nám podarilo zozbierať 412 relevantných dotazníkov.

Dotazníky sme sa snažili pripraviť tak, aby boli ľahko pochopiteľné aj pre žiakov na I. stupni, obsahovali otvorené aj uzavreté otázky. Zameriavali sme sa na 2 oblasti: obsahové zameranie a spokojnosť s predloženou témou a jej spracovaním a zhodnotenie prístupu lektora a kvality ním realizovaného vzdelávania z pohľadu dieťaťa.

Otázky v dotazníkoch boli nasledovné:

1. Zaujala ťa téma? Čo ťa na téme zaujalo najviac?
2. O čom sme sa mohli rozprávať viac?
3. Čo bolo najnudnejšie?
4. Čo si sa dozvedel/a nové?
5. Ako sa ti páčil môj prístup a komunikácia? Odporúčáš mi niečo?
6. Zopakoval/a by si si toto stretnutie?

Témy, ktorými sa naši Junior Ambasádori zaoberali na interaktívnych workshopoch, deti prevažne zaujali. Objavilo sa len minimum

odpovedí: “Bola to nuda.”, “Nič nové som sa nenaučil.” V mnohých prípadoch by boli deti išli aj viac do hĺbky, chceli sa dozvedieť omnoho viac aj o jednotlivých čiastkových témach, ktoré sa spomenuli na workshope. V mnohých prípadoch to bolo podľa odpovedí spôsobené aj tým, že o témach spojených s detskými právami počuli po prvýkrát.

Z pohľadu SV pre UNICEF je veľmi potešujúce zistenie, že prevažnej väčšine detí, ktoré odovzdali vyplnené dotazníky, sa workshopy vedené Junior Ambasádormi (ich rovesníkmi) páčili.

Celkovo by si workshop ešte zopakovalo takmer 83% detí (341 zo 412).

Potvrdilo sa nám, že deti vedia veľmi trpezlivo pomenovať veci, ktoré sa im páčia, no aj tie, ktoré sa im nepáčia. Prevažná väčšina odpovedí na otázku č. 4 bola pozitívna (“Páčil/a si sa mi.”). V tom prípade deti už nenavrhovali žiadne zlepšenie, prípadne napísali odkaz: “Nemeň sa!” alebo “Pokračuj v tom, čo robíš.” Samozrejme, našli sa aj rezervy, kedy deti vytýkali ich lektorovi nedostatočnú hĺbku vedomostí o téme, ktorú si vybral, nedostatočné sebavedomie vo vystupovaní, zachmúrenosť alebo prísnosť.

Pri vyhodnocovaní tejto otázky sa tak potvrdil náš predpoklad o tom, že ak dáme deťom možnosť vyjadriť svoj názor, dokážu poskytnúť konštruktívnu kritiku a zároveň aj návrh na zlepšenie

Zároveň platí, že tieto schopnosti boli na omnoho vyššej úrovni u tých detí, ktoré už mali skúsenosť s rovesníckym vzdelávaním – či už pasívnu (ako príjemca), alebo aktívnu (ako lektor).

Za veľký úspech všetkých realizovaných workshopov považujeme mnoho otázok od detí, ktoré boli natoľko zaujaté svojimi rovesníckymi lektormi, že sa ich pýtali na možnosti, ako sa stať Junior Ambasádorom. Aj na tomto príklade je možné vidieť, že rovesnícke vzdelávanie má na deti jednoznačne pozitívny vplyv

z hľadiska vytvárania vzorov a motivácie k aktívnejšej účasti na vzdelávaní, ako aj práci v školskej a širšej komunite.

Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu (elektronické dotazníky)

Elektronický dotazníkový prieskum sa realizoval na školách zapojených v školskom roku 2016/2017 do programu Škola priateľská k deťom. V ďalšej etape zisťovania by sme chceli uskutočniť hĺbkový prieskum medzi vyškolenými Junior Ambasadormi Slovenského výboru pre UNICEF a ich rodičmi.

Prieskum na slovenských školách

Celkovo môžeme jednoznačne skonštatovať, že povedomie o tom, čo vlastne je rovesnícke vzdelávanie, je vysoké. Takisto sme pri vyhodnocovaní dotazníkov vnímali prevažne pozitívne nastavenie škôl k takémuto typu vzdelávaniu.

Otázky dotazníka:

1. Ako by ste definovali rovesnícke vzdelávanie?
2. Realizuje sa takýto typ vzdelávania aj na Vašej škole? Ak áno, na akú tému/témy sa v ňom zameriavate?
3. Aký má podľa Vás rovesnícke vzdelávanie význam pre deti, ktoré sú takto vzdelávané?
4. Aký má podľa Vás rovesnícke vzdelávanie význam pre toho, kto vzdeláva?
5. Aký je podľa Vás celkový význam rovesníckeho vzdelávania (napr. pre školu)?
6. Ako hodnotíte kvalitu tohto typu vzdelávania? Čím je

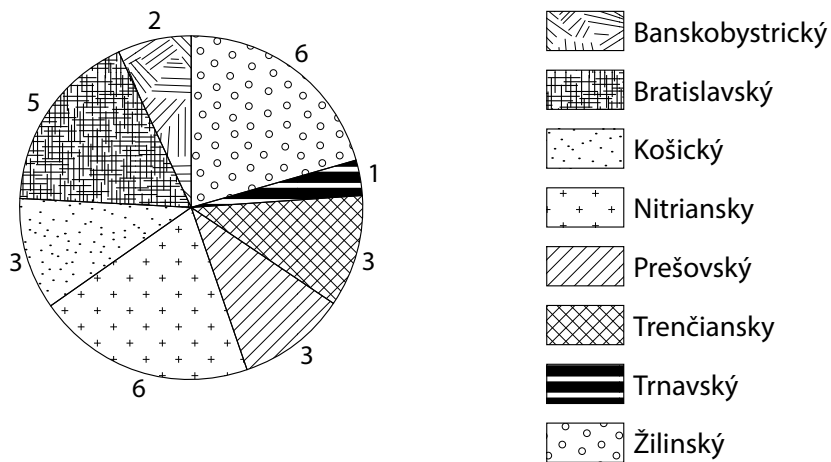
podmienená jeho kvalita?

7. Čo považujete za plusy a čo za mínusy rovesníckeho vzdelávania?

Dotazníky boli odoslané 143 školám zapojeným do programu Škola priateľská k deťom. Odpovede na otázky v prieskume odoslalo 29 škôl z celého Slovenska.

27 odpovedajúcich tvorili ženy (93,1%), 2 odpovedajúci boli muži (6,9%).

Z hľadiska zastúpenia odpovedí podľa krajov odpovedal na otázky vždy aspoň 1 respondent za kraj.



Zdroj: dotazníkový prieskum, 2016

Vyhodnotenie otázky č. 1:

Ako by ste definovali rovesnícke vzdelávanie?

Len 1 odpovedajúca nevedela, čo je rovesnícke vzdelávanie.

Všetci ostatní odpovedajúci dokázali definovať tento typ vzdelávania. Ich odpovede sa líšili predovšetkým rozsahom, no takmer vždy zachytili podstatný rozmer vzdelávania, ktoré realizujú žiaci medzi sebou. Niektoré odpovede uvádzali aj dovetok “zrozumiteľnou formou”, či “deťom prijateľnejšou formou”.

Ani jedna z odpovedí nebola ladená negatívne, respondenti vo všeobecnosti hodnotili tento typ vzdelávania ako zrozumiteľný, ktorý môže priniesť obom stranám benefity z hľadiska ich ďalšieho vzdelávania, ktorý ich naučí nenásilnou formou lepšie komunikovať medzi sebou aj s učiteľmi.

Vyhodnotenie otázky č. 2:

Realizuje sa takýto typ vzdelávania aj na Vašej škole? Ak áno, na akú tému/témy sa v ňom zameriavate?

Z 29 odpovedajúcich odpovedali 4 “nie” a 25 “áno”. Znamená to, že na viac ako 86% škôl, ktoré sa zapojili do prieskumu, sa tradične realizuje rovesnícke vzdelávanie.

Najčastejšie témy, ktorým sa školy venujú v rámci rovesníckeho vzdelávania:

téma	počet
výuka slovenčiny alebo cudzieho jazyka	2
ľudské práva, detské práva	14
zdravý životný štýl (strava, šport)	2
chémia	1
biológia	2
životné prostredie	3
protidrogová prevencia	4
všetky predmety v škole	5
vzťahy v škole, triede	2
šikana, kyberšikana	2
prvá pomoc	1
dopravná výchova	2

Zdroj: dotazníkový prieskum, 2016

Z prieskumu vyplynulo, že na 14 školách, ktoré sa zapojili do prieskumu, sa realizuje rovesnícke vzdelávanie v oblasti ľudských práv. Podľa odpovedí respondentov je toto vzdelávanie prioritne zabezpečované Junior Ambasadormi SV pre UNICEF. Školy, ktoré sú v programe Škola priateľská k deťom viac rokov, postupne školia aj vlastných žiakov a samostatne realizujú rovesnícke vzdelávanie v oblasti ľudských a detských práv.

Potešujúce je aj zistenie, že až na 5 školách zapojených do prieskumu sa snažia využívať rovesnícke vzdelávanie na všetkých predmetoch.

Vyhodnotenie otázky č. 3:

Aký má podľa Vás rovesnícke vzdelávanie význam pre deti, ktoré sú takto vzdelávané?

Z 29 odpovedajúcich neuviedol žiadnu odpoveď len 1 respondent. 28 odpovedí bolo výlučne pozitívneho charakteru.

8 respondentov sa vyjadrilo, že rovesnícke vzdelávanie je zrozumiteľnejšia forma výuky. S tým súvidí aj odpoveď 5 respondentov, že je to lepšie prijímané vzdelávanie, ktoré zvyšuje empatiu, vzťahy v škole a dôveru v škole.

Za veľmi dôležité aj z hľadiska ďalšieho smerovania programu SV pre UNICEF a aktivít výboru v oblasti vzdelávania o právach dieťaťa považujeme, že 6 respondentov sa vyjadrilo, že realizátori rovesníckeho vzdelávania sú vzorom pre mladších žiakov.

dôvod	počet
je to zaujímavé, deti to berú ako hru	3
zrozumiteľnejšia forma výuky	8
deti sa učia pracovať samostatne	1
deti si zlepšujú prezentačné a komunikačné schopnosti	2
zväčší sa záujem detí o školu	1
lepšie prijímané vzdelávanie	5
odbúranie stresu detí	2
tí, ktorí ho realizujú, sú vzorom pre mladších žiakov	6
zvyšovanie empatie, zlepšenie vzťahov v škole, zvyšovanie dôvery	5
neformálny prístup	2
zvyšovanie sebadôvery detí	1

Zdroj: dotazníkový prieskum, 2016

Vyhodnotenie otázky č. 4:

Aký má podľa Vás rovesnícke vzdelávanie význam pre toho, kto vzdeláva?

Z 29 respondentov nevedel na túto otázku odpovedať jeden. Odpovede 28 respondentov boli výlučne pozitívneho charakteru, vyzdvihovali dôležitosť rovesníckeho vzdelávania pre dieťa, ktoré sa stáva lektorom.

Až v 13 prípadoch sa odpovedajúci vyjadrili, že vďaka rovesníckemu vzdelávaniu sa zlepšujú prezentačné a komunikačné schopnosti dieťaťa.

Zo všetkých typov odpovedí by sme radi zdôraznili odpoveď 8 respondentov, ktorí považovali za jeden z najväčších prínosov tohto typu vzdelávania zvyšovanie schopnosti dieťaťa samostatne získať informácie, vyhodnocovať a overovať ich.

V súčasnej dobe, kedy majú deti prístup k enormnému množstvu informácií z rôznych zdrojov, ktoré sú navyše rôznej kvality a relevantnosti, v dobe, kedy môžu byť deti vystavené obsahu, ktorý pre ne môže byť nevhodný z hľadiska veku, ale ktorý môže byť navyše aj informačne chybný, či propagujúci rôzne formy skrytého i otvoreného násillia, považujeme rozvoj schopnosti detí triediť informácie a kriticky myslieť za veľmi dôležitý. Je dôležité, aby sa školy aktívne venovali rozvoju tejto zručnosti, aby deti podnecovali proaktívne klásť otázky, debatovať a vymieňať si názory.

Taktiež hodnotíme ako veľmi dôležité, že respondenti vnímajú rovesnícky spôsob ako vhodnú platformu, kde sú deti konfrontované s názormi iných, prirodzeným spôsobom sa učia reagovať aj na iné názory a učia sa o nich diskutovať.

V tejto súvislosti by sme radi vyzdvihli jedno zo základných práv dieťaťa – právo na participáciu. Je nevyhnutné deťom zabezpečiť

prostredie, v ktorom môžu a dokážu vyjadriť svoje názory bez obáv a bez strachu, no zároveň ich a vypočuť a o ich názore s nimi diskutovať.

význam rovesníckeho vzdelávania pre toho, kto vzdeláva	počet
dieťa začne vnímať vyučovanie aj z pohľadu učiteľa - náročnosť, zodpovednosť	4
zvyšuje sa zodpovednosť dieťaťa	4
zlepšujú sa prezentačné a komunikačné schopnosti dieťaťa	13
rozvíja sa sebavedomie dieťaťa	4
zvyšuje sa schopnosť dieťaťa samostatne získavať informácie, vyhodnocovať a overovať ich	8
celkovo sa rozvíja osobnosť dieťaťa	7
zvyšuje sa empatia dieťaťa	2
zlepšuje sa schopnosť dieťaťa prijímať názory iných, diskutovať, argumentovať	5

Zdroj: dotazníkový prieskum, 2016

Vyhodnotenie otázky č. 5:

Áký je podľa Vás celkový význam rovesníckeho vzdelávania (napr. pre školu)?

Z 29 respondentov neuviedol žiadny význam len 1 odpovedajúci.

Za nesmierne pozitívne považujeme, že u zvyšných 28 respondentov sa 14-krát objavila odpoveď, že vďaka rovesníckemu vzdelávaniu sa vytvára pevnejšia školská komunita. V 10 prípadoch bolo zhodnotené ako prínos rovesníckeho vzdelávania, že sa vďaka nemu zlepšuje komunikácia a atmosféra v škole. Učítelia veľmi pozitívne hodnotili aj zvyšovanie sociálnych kompetencií detí zapojených nejakým spôsobom do rovesníckeho vzdelávania.

Tieto odpovede považujeme za relevantné aj z hľadiska programu Škola priateľská k deťom, v ktorom sa snažíme podporovať budovanie pevných, dobre fungujúcich školských komunit, ktoré budú priateľské k deťom, rodičom a učiteľom.

Vytvorenie takýchto komunit považujeme za nevyhnutné pre kvalitné vzdelávanie detí v prostredí, do ktorého sa neboja chodiť, ktoré praje ich potrebám a v ktorom dokážu nájsť pomoc, keď ju potrebujú – či už sa jedná o pomoc so školským učivom, alebo o pomoc s osobným problémom.

celkový význam rovesníckeho vzdelávania	počet
škola by mala byť hrou - deti sú vtedy vnímavejšie	6
vytvára sa pevnejšia školská komunita	14
zlepšuje sa komunikácia a atmosféra v škole	10
zlepšuje sa rozhľad detí, ich motivácia, samostatnosť	7

Zdroj: dotazníkový prieskum, 2016

Vyhodnotenie otázky č. 6:

Ako hodnotíte kvalitu tohto typu vzdelávania? Čím je podmienená jeho kvalita?

V rámci tejto otázky sme dostali 27 relevantných odpovedí, 3 respondenti sa nevedeli vyjadriť. Odpovedajúci zhodnotili ako najdôležitejšiu úroveň a kvalitu prípravy lektora a celkovú osobnosť lektora – či je schopný zaujať deti, či pre ne dokáže byť zaujímavý. Na základe prieskumu hodnotíme ako pomerne dôležité aj vedenie učiteľom, ktorý dokáže mladému lektorovi poskytnúť odborné rady a tipy na prácu s publikom.

Z pohľadu SV pre UNICEF hodnotíme ako veľmi dôležitý faktor, ktorý môže ovplyvniť úspech rovesníckeho vzdelávania, ochotu detí zúčastňovať sa tohto typu vzdelávania. Vo všeobecnosti a na základe dlhoročných skúseností v realizácii rovesníckeho vzdelávania môžeme skonštatovať, že základom úspechu rovesníckeho vzdelávania je kvalitná príprava lektora zahŕňajúca aj tréning prezentačných zručností, vedenie dospelým, no hlavne prispôbenie formy a obsahu potrebám detí a aktuálnej situácii v triede alebo komunite.

faktory podmieňujúce kvalitu rovesníckeho vzdelávania	počet
samostatná príprava lektora (vedomosti)	11
pomoc učiteľa	8
úroveň prezentačných schopností lektora	2
celková osobnosť lektora (vhodný typ)	10
počiatočné školenie lektorov	2
množstvo skúseností lektora	2
ochota detí zúčastňovať sa tohto typu vzdelávania	4

Zdroj: dotazníkový prieskum, 2016

Vyhodnotenie otázky č. 7:

Čo považujete za plusy a čo za mínusy rovesníckeho vzdelávania?

Z 29 respondentov poskytlo 28 relevantné odpovede. Odpovede sa zameriavali predovšetkým na plusy rovesníckeho vzdelávania.

Za najväčšie pozitívum rovesníckeho vzdelávania zhodnotili respondenti zlepšenie vzťahov a spolupráce medzi deťmi. Presne z tejto premisy vychádza aj teoretické zakotvenie rovesníckeho vzdelávania. Za dôležité pozitívum je považované aj vyjadrovanie prístupnejšie deťom, ktoré bolo v dotazníkoch spomenuté 7-krát.

Z hľadiska negatív sa najčastejšie vyskytlo tvrdenie o časovej náročnosti rovesníckeho vzdelávania tak pre dieťa, ako aj pre učiteľa, ktorý ho vedie.

Z hľadiska SV pre UNICEF sa jednoznačne prikláňame k zisteným pozitívam. Rovesnícke vzdelávanie dokáže významne prispieť k zlepšeniu atmosféry, deti sa na takéto vyučovanie tešia aj preto, lebo si témy “berú za svoje”. Ak takéto vzdelávanie nie je nanútené, môže podporiť samostatnosť detí, ich zodpovednosť, vďaka nemu si často aj nie vedome rozvíjajú organizačné, komunikačné a prezentačné zručnosti a zbavujú sa trémy.

Menší žiaci nachádzajú pozitívne vzory.

Rovesnícke vzdelávanie je pre deti prítlačlivé aj kvôli veku lektora, spôsobu vyjadrovania a zrozumiteľnému vysvetleniu témy. Toto sú však zároveň aj jeho možné negatíva – môžu prispieť k problémom pri udržaní disciplíny v triede, z pohľadu učiteľa môže byť výklad príliš “neštandardný” alebo nedostatočný z hľadiska vedomostí. Preto je dôležité každému z mladých lektorov zabezpečiť dostatočné vedenie a ak je to nevyhnutné, aj profesionálne rady.

plusy rovesníckeho vzdelávania	počet
pre dieťa je zaujímavé stať sa “učiteľom”	2
pre dieťa je zaujímavé, keď ho učí jeho kamarát	3
zvyšuje sa samostatnosť a zodpovednosť žiakov	4
zlepšenie vzťahov a spolupráce medzi deťmi	12
vyjadrovanie prístupnejšie deťom	7
inovatívnosť	2
spoznávanie názorov žiakov	1
zrozumiteľné vysvetlenie témy	2
vytváranie vzorov	1
otvorenosť	2
mínusy rovesníckeho vzdelávania	počet
deti i učitelia musia na prípravu vynaložiť veľa času	6
problém udržať si v triede disciplínu	3
možné prehnané sebavedomie alebo nevhodné správanie lektorov	2
nedostatočné časové možnosti školy zaradiť takéto vzdelávanie	3

Zdroj: dotazníkový prieskum, 2016

Jeden z respondentov zhrnul odpovede na otázky v dotazníku takto:

“Každá výzva, ktorej sa človek chopí môže (ak sám človek chce) priniesť len pozitíva, a tých je v rámci tohto vzdelávania veľa: podpora samostatnosti, znižovanie strachu, stresu z vystupovania, pochopenie pozície učiteľa, chápanie toho, že viesť hodinu vyučovania nie je len tak “jednoducho”, podpora kamarátstva, dôvery v toho druhého, učenie zodpovednosti, spoľahlivosti, výrečnosti...”

ZÁVER

Na základe zrealizovaného prieskumu môžeme jednoznačne potvrdiť niekoľko faktov:

1. školy, na ktorých sa realizuje rovesnícke vzdelávanie, sú prevažne spokojné s jeho výsledkami,
2. možnosť zaradiť tento typ vyučovania do vzdelávania vítajú, a to aj napriek tomu, že si vyžaduje vynaloženie väčšieho úsilia nimi aj žiakmi,
3. ako pozitívum vyzdvihujú, že je to vzdelávanie, ktoré je formou a jazykom bližšie mladým ľuďom; zároveň prispieva k vytváraniu pozitívnych zdrojov,
4. rovesnícke vzdelávanie napomáha zlepšovaniu prezentačných a komunikačných zručností dieťaťa; vďaka rovesníckemu vzdelávaniu sa zvyšuje schopnosť dieťaťa samostatne získavať informácie, diskutovať, argumentovať; toto vzdelávanie celkovo rozvíja osobnosť dieťaťa,
5. rovesnícke vzdelávanie napomáha stmeleniu školskej komunity,
6. tento typ vzdelávania prispieva k zlepšovaniu komunikácie i k zlepšovaniu atmosféry v škole,
7. úspech rovesníckeho vzdelávania závisí od osobnosti lektora, jeho prípravy aj celkovej osobnosti,
8. ako najvýraznejšie pozitívum rovesníckeho vzdelávania bolo vyhodnotené zlepšenie vzťahov a spolupráce medzi deťmi.

Veríme, že zistenia tohto prieskumu napomôžu k rozširovaniu rovesníckeho vzdelávania ako zmysluplnej a dôležitej formy vzdelávania, z ktorého prínosov môžu deti ťažiť aj v celom ďalšom akademickom, osobnom aj profesnom živote.

POUŽITÉ ZDROJE

1. GAJDOŠOVÁ, M. 2013. Nauč sa to odo mňa. IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže. Online: https://www.iuventa.sk/files/documents/publik%C3%A1cie/komprax_vyskumy/nauc_sa_to_odo_mna.pdf
2. DVOŘÁK, P. 2007. Příručka aktivisty peer programu. Západočeská univerzita v Plzni. Online: http://www.epame.cz/epame25/images/stories/svetVedy/Prirucka_aktivisty_peer_programu.pdf
3. Dotazníkové prieskumy realizované Slovenským výborom pre UNICEF

POZNÁMKY

© 2016 Slovenský výbor pre UNICEF

ISBN: 978-80-88788-20-1



9 788088 788201



MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Realizované s finančnou podporou Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR v rámci dotačného programu Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd. Za obsah tohto dokumentu je výlučne zodpovedný Slovenský výbor pre UNICEF.